

(*Lib de Dono persever. cap. 16. num. 41.*)

Unde sic: juxta S. Augustinum, gratia prævenit bonam voluntatem & caritatem: atqui illam non præveniret, si esset ipsamet bona voluntas & caritatis; ergo, &c.

Resp. Dist. maj. Gratia increata, sive divina operatio prævenit bonam voluntatem & caritatem, conc. maj. gratia creata, neg. maj.

S. Doctor ista verba immediatè subjungit: & hæc omnia gratia in eo cui datur & cujus hæc omnia prævenit, operatur. Hinc patet Augustinum ibi de gratia increata loqui, sive de operatione divina quæ reipsa bonam hominis voluntatem & caritatem prævenit, sicut omnis causa suum effectum, saltè ratione, præcedit Gratia vero creata bonam voluntatem & caritatem non prævenit, quia nihil aliud est quam ipsa bona voluntas seu caritas, à Deo in nobis operante inspirata, ut liquet ex innumeris Augustini testimoniis. Id ergo significat, nihil scilicet boni esse in homine, quod divinæ & increatæ gratiæ operatione præveniat.

DISSERTATIO III.

De Gratia Necessitate.

DE illo gravissimi momenti argumento tria erunt capita; in 1°. antiquiores circa gratiæ necessitatem errores; in 2°. recentiora Ludovici Molinæ placita exponemus; in 3°. gratiæ necessitatem stabilimus.

CAPUT PRIMUM.

De Antiquioribus circa gratiæ necessitatem erroribus.

CIRCA gratiæ necessitatem turpiter errarunt Judæi, Philosophi Gentiles, Pelagiani & Semipelagiani, quorum omnium errores sigillatim exponendi sunt.

De errore Judæorum.

Quæ primum Parentem à sublimi in quo constitutus fuerat loco dejecit superbia, per universam ejus familiam latè propagata, altas adeo radices egit, ut altera quasi natura effecta fuerit. Quapropter jamdudum à majoribus observatum fuit, homines, nisi fide & gratiâ corrigantur, naturali quodam instinctu ita liberi arbitrii viribus confidere, ut gratiæ necessitatem vix ac ne vix quidem suspicerent. Cujus vitii flebile exemplum in Judæis videre est qui, acceptâ per Moysen Lege scriptâ, natura suæ viribus adeo gloriabantur, ut innatam sibi libertatem ad implendam Legem cognitam omnino sufficere putaverint; quorum ut frangeret superbiam, Deus sibimetipsis eos ita permisit, ut in multa horrendaque scelera præcipientes ruerent, & sic infirmitatis suæ admonerentur.

Ille etiam fuit Judæorum error, quod justitiam sine gratiæ supernaturalis auxilio se obtinere posse confiderent; vanam & superbam hanc persuasionem repressit gratiæ præco & vindex Paulus, (*Epist. ad Rom. & Galat.*)

Error Philosophorum Gentilium.

Illorum hæc fuit doctrina, hominem cum Deo

divisum habere imperium. Cœlorum & siderum cursus, tempestatum vicissitudines, fertilitatem frugum, omnia brutorum animantium genera, universam denique corporalem machinam, scilicet quod in natura ignobilius est, Deus summo jure moderatur: verum homo ipse, Deo non adjuvante, vitæ suæ gubernaculum tenet, omniumque actionum suarum cursum, id est, quod in natura excellentius est, pro suo arbitrio dirigit. Hinc nihil in ipsorum Scholis magis decantatum, quam ad optima quæque facienda hominem sibi sufficere, partamque ex virtute laudem nequaquam cum Deo dividere. Idcirco gratias quidem Jovi persolvendas dicebant, quod divites, quod incolumes vivamus; non autem quod iusti, temperantes, & sapientes simus. Innatum hunc arrogantia sensum ita expressit Horatius:

Hæc satis est orare Jovem, quæ donat et auferit,
Det vitam, det opes, æquum mi animum ipse parabo.

Eadem superbia sese prodit in his Tullii verbis:
*Virtutem nemo unquam acceptam Deo retulit....
judicium hoc omnium mortalium est, fortunam à
Deo petendam, à seipso sumendam esse sapientiam.
(Lib. 3. de natura Deorum.)*

Errores Pelagianorum.

Sed quod magis deplorandum est, non Judæos tantum carnales & cæcos Gentiles, verum etiam multos eorum qui Religionem Christianam profitebantur, prava hæc doctrina infecit. Quæ in remiserè famosum sese præbuit Pelagius, patriâ Britannus, professione Monachus, qui circa annum Christi 405, errorem suum disseminare cœpit, & quidem arte multiplici. Erat enim ille mirus fallendi artifex, qui varias pro data occasione formas induebat, eundemque errorem sub diversis

verborum cortice obtegebat. In describendis autem Inuosis illius flexibus, unum hic sequemur Augustinum qui cum illo Hæretico congressus est.

1°. A deo fuit gratiæ inimicus, ut docuerit per solas naturæ vires hominem posse quascumque tentationes superare, peccata declinare, veras virtutes comparare, totamque Legem implere. Ita non semel refert Augustinus in opere de natura & gratia, quod adversus Pelagii de hominis naturâ Librum scripsit: sic enim eum refellit: *Si possibilitas naturalis per liberum arbitrium; & ad cognoscendum quomodo vivere debeat, & ad bene vivendum sufficit sibi, ergo gratis Christus mortuus est. (cap. 40.)* Hinc illa Pelagii verba impie adulatoria ad Demetriadem Virginem: *Corporalis nobilitas atque opulentia, tuorum intelligitur esse, non tua: spirituales vero divitias nullus, præter te, tibi conferre poterit; in his ergo jure laudanda es, quæ nisi ex te & in te esse non possunt. (Epist. Pelagii ad Demetriadem, cap. II. tom. 2. oper. Aug. in append. pag. 10.)*

2°. Cum omnium penè Catholicorum in se odium & indignationem concitasset Pelagius, tunc ad publicam offensionem declinandam, visus est gratiæ nomen & necessitatem admittere: sed liberum arbitrium gratis à Deo concessum homini subdolos ille gratiam appellabat, sic enim arguebat: *Hoc ipso quia liberum hominis arbitrium defendo, & dico quia... sufficiens est ut justus sim, non sine gratia Dei dico... quis enim homini liberum arbitrium dedit? Deus. Si ergo hominem Deus creavit & homini liberum donavit arbitrium, quidquid potest homo de libero arbitrio, ejus gratiæ debetur, nisi ejus qui eum condidit cum libero arbitrio? (Augustinus, sermone 26. cap. 7. de verb. Psalm. & Apost. tom. 5. pag. 139.)*

3°. Pelagiani cum à Catholicis urgerentur, ut gratiam à libero arbitrio distinctam agnoscerent, non recusarunt illi quidem; sed gratiæ nomen in

legem ipsam ac doctrinam transfulerunt : aiebant enim nos sine gratiæ auxilio justos esse non posse, quia legem dedit Deus ; quia doctrinam proposuit ; quia bene vivendi præcepta tradidit : *Laudamus*, inquebant, *Deum nostræ justificationis autorem, in eo quod legem dedit, cujus intuitu noverimus quemadmodum vivere debeamus.* (*August. lib. de spiritu & littera, cap. num. 14.*) Quia vero Judaicam hanc superbiam represserat Apollolus his verbis : *Si per legem iustitia ; ergo Christus gratis mortuus est*, (*Galat. 2. 21.*) idcirco Pelagiani legi & doctrinæ exempla Christi adiciebant, qui vitæ suæ mirâ sanctitate nobis præluxit, & certam justitiæ viam monstravit. Vera hæc quidem, at non sufficiunt : nam præter gratiam illam qua mens per legem & doctrinam illustratur, alia necessaria est per quam voluntas excitata & roborata, ea faciat quæ lex facienda esse docet : *Quâ gratiâ agitur*, inquit Augustinus, *non solum ut facienda noverimus, verum etiam ut cognita faciamus.* (*De gratia Christi, cap. 12.*)

4°. Quamcumque tandem gratiam admiserit Pelagius, eam gratuitam non esse, sed humanis rependi meritis docuit : *Quamlibet sentiat gratiam*, ait Augustinus, *ipsis Christianis secundum merita dari dicit.* Deinde refert ista Pelagii verba de iis qui non sunt Christiani : *Illi ideo... damnandi sunt, quia cum habeant liberum arbitrium per quod ad finem venire possent, & Dei gratiam promereri, male utuntur libertate concessâ ; hi vero, (Scilicet Christiani) renumerandi sunt, quia bene libero utentes arbitrio, merentur Domini gratiam & ejus mandata custodiunt.* (*Lib. de gratia Christi, cap. 31. n. 34.*)

Præcipuos exposuimus Pelagii contra gratiæ necessitatem errores ; qui vero longam illius Hæresos historiam per annos singulos digestam persequi voluerit, adeat tum doctissimum Cardinalem Norisium, tum autores recentioris editionis operum

tum S. Augustini in præfatione amplissimâ quantum Tomo decimo præfixere.

Inter Pelagii Discipulos eminent. 1°. Celestius eisdem cum eo patriæ & professionis, qui tantam promovendæ huic Hæresi contulit operam, ut Pelagiani, teste Augustino, (*Cap. 88. de Hæresibus.*) *Celestiani* passim nuncupati fuerint, eoque nomine in Ephesina Synodo damnati. 2°. Julianus in Apulia natus, qui postigatæ Pelagianorum causæ patrocinium suscepit. Hunc facili eloquentiâ, ingenio acri & subtili, magnâ Scripturarum sacrarum peritiâ, & multiplici Litterarum, tum Græcarum, tum Latinarum cognitione illustrem fuisse tradit Gennadius. Episcopus fuit Eclanensis in Italia.

Pelagiani damnati sunt in Concilio Carthaginensi an. 412. in Diospolitano an. 415 ; in Mileviano cui adfuit Augustinus, an. 416 ; in Carthaginensi an. 418, in quo federunt 214 Episcopi.

Error Semipelagianorum.

Semipelagiani ita appellati sunt, quia Pelagianorum errores partim rejiciebant, partimque admittabant. Dicti sunt etiam *Massilienses*, ab urbe Massiliensi ubi frequentiores erant. Erroris sui manifestandi occasionem sumpserunt ex Augustini de gratiæ efficacitate, & gratiâ prædestinatione scriptis malè intellectis. Arbitrantes enim ex illius doctrina fatalem quamdam necessitatem consequi, in oppositam sententiam abierunt.

1°. Quidem, licet contra Pelagianos faterentur, Adami peccato naturam fuisse in deterius commutatam, satis tamen virium homini superesse opinabantur, ut Deum oraret petendo, querendo, pulsando. Hinc S. Augustinus : *Attendant*, inquit, *quomodo fallantur qui putant esse à nobis, non dari nobis, ut petamus, quaramus, pulsemus ; ... nec volunt intelligere etiam hoc divini*

muneris esse ut oremus, hoc est, petamus, quaeramus, atque pulsemus. (Lib. de dono persever. cap. 23. n. 64.)

2°. Existimabant fidei initium non esse donum Dei, sed esse in nobis ex nobis, & propter illum cetera bona à Deo conferri, quæ sunt ad salutem necessaria. Sic testatur Augustinus qui ad refellendum hunc errorem, librum de prædestinatione Sanctorum edidit. Fateatur enim ingenuè se, ante suum Episcopatum, in eodem ac Semipelagianos errore versatum esse. *Cum similiter errarem, inquit, putans fidem quæ in Deum credimus, non esse donum Dei; sed nobis esse in nobis, & per illum nos impetrare Dei dona, quibus temperanter & piè & justè vivamus in hoc sæculo: neque enim putabam fidem Dei gratia præveniri.* (Lib. de prædest. SS. cap. 3. tom. 10. pag. 703.)

3°. Ut fidei initium, sic & in fide constantiam, humanæ voluntatis viribus tribuebant, ut ita declarat Augustinus: *Fidem & incipere habere, & in eâ usque in finem permanere, tanquam id non à Domino accipiamus, nostrum esse contendunt.* (Lib. de dono persever. cap. 17. n. 43.)

4°. Gratiam prioris bonæ voluntatis merito reperi docuerunt, ideoque eam non esse gratuitam. Idcirco S. Prosper Collatorem sic increpat: *Quomodo autem non advertis te in illud damnatum incidere.... gratiam Dei secundum merita nostra dari, cum aliquid præcedere boni operis ex ipsis hominibus, propter quod gratiam consequantur, affirmas?..... Impium est sic velle meritis ante gratiam existentibus locum facere.* (Lib. contra Collatorem, cap. 3. n. 8. in append. tom. 10. oper. Aug. pag. 174.)

Inter Semipelagianos principem locum tenuerunt, 2°. Joannes Cassianus Presbyter qui, exstructo in urbe Massiliensi cœnobio, maximam sibi tum pietate, tum eruditione famam peperit. Collationes Patrum Eremitarum evulgavit, undè Collator à

S. Prospero dictus est. 2°. Faustus qui ex Abbate Lirenti factus est Episcopus Regiensis in Gallia, & cujus errores profligavit S. Fulgentius Rufensis. Semipelagianorum hæresis damnata fuit in Concilio Arausicano II an. 529, sub Felice IV Romano Pontifice. Hæc synodus indubitatam apud omnes Catholicos autoritatem obtinet.

CAPUT II.

De Ludovici Molinae placitis.

LUDOVICUS Molina è Societate Jesu, Eboracensis Academiae in Lusitania professor, meditatam ab annis circiter 30, novam liberi arbitrii cum gratia concordiam vulgare cœpit anno 1588. Quo in opere infelicissimo inauditas circa Dei præscientiam, prædestinationem, reprobationem, gratiam & liberum arbitrium excitavit opiniones: quæ magnorum in Scholis controversiarum turbarumque causa exitere. Ea tantum hic exponemus, quæ ad præsentem de gratiæ necessitate questionem pertinent.

Ut autem ab eo sumam exordium, quod Molinistica doctrina est Fundamentum, prædictus scriptor peccati originalis gravitatem ita imminuit, ut beneficii indebiti potius privationem quam ullam animæ maculam intulisse videatur. Existimat enim Adami peccato liberum hominis arbitrium non fuisse in naturalibus, sed tamen id gratuitis & supernaturalibus donis læsum. Unde sequitur tantas esse naturæ lapsæ vires, quantæ fuissent, si homo in statu merè naturali conditus esset; id est, citra justitiam originalem, ullumque donum supernaturale. Sic enim in opere præfato legitur: *Eo ipso quod primus parens peccavit, totum genus huma-*

num ab eo propagandum donis omnibus supernaturalibus iuste fuit spoliatum, destitutaque sunt vires naturales eo vigore, quem à justitiâ originali & ab aliis donis supernaturalibus erant recepturæ: at vires naturales tales secundum se manserunt, quales illas effemus habituri, si in puris naturalibus ad finem tantum naturalem à principio conditi fuissetus: peccatum namque primi parentis solum in gratuitis nobis nocuit, & ob id naturalia in nobis. .. post peccatum integra remanserunt, qualia essent sùapte naturâ, si nullo dono supernaturali fuissent affecta. (Quæst. 14. art. 13. disput. 3. pag. 12. col. 2. edit. Antwerp. an. 1595.)

Jacto autem hoc fundamento, totus est in prædicandis liberi arbitrii viribus. Si enim eum audias, homo lapsus potest solis naturæ viribus cum generali Dei concursu,

1°. Bonum morale operari, quod fini naturali hominis accommodatum sit, vere bonum & virtutis opus, non tamen quod fini supernaturali sit accommodatum. (Ibid. disput. 5. pag. 17. colum. 2.)

2°. Rebus propositis assentiri, tanquam à Deo revelatis, actu tamen qui sit mere naturalis, quique ex parte intellectus non sit satis ad justificationem. (Quæst. 14. art. 13. disp. 7.)

3°. In (humano) arbitrio ... sunt vires sine speciali auxilio Dei ad non consentiendum... cuicumque gravi vehementiorique tentationi, & ad superandam quamcumque magnam difficultatem quam, pro servanda eo instanti lege naturæ, necesse sit vincere, etiamsi eâ de causâ mors sit toleranda. (Ibid. disput. 19.)

4°. Docet elici posse solis viribus naturalibus arbitrii nostri & concursu Dei generali actum mere naturalem dilectionis Dei super omnia, qui ad justificationem non sufficiat. (Ibid. disput. 14.)

Duas illas posteriores quæstiones in utramque partem versat Molina; affirmantium & negantium rationes exponit & refellit; deinde in iis propo-

nendis hanc esse sibi mentem asserit, ut intelligatur quanta eis opinionibus insit probabilitas. (Ibid. col. 1. pag. 78.) Denique videtur eorum sententiam amplecti, qui negant hominem posse absque auxilio speciali quamcumque tentationem superare. Ab illâ, inquit, discendum non censeo. (Ibid.) Quisquis autem column. 2. pag. 80 legerit, facile deprehendet velle Molinam fucum facere, & reverà pro iis stare qui docent hominem cum solo concursu generali, & citra gratiam specialem, posse tentationem quamlibet vincere. Quod enim contrariam opinionem profiteatur, id ab eo factum esse declarat ad quorundam animos sedandos, pacemque, quoad fieri posset, servandam. Novit enim Dominus inquit, pro illorum temporum ratione, aliud nec mihi, nec ipsius obsequio expediens tunc fuisse. Præterea ibidem fatetur nunquam se iis rationibus persuasum fuisse, quas pro sententiâ quam fingit defendere, attulit, quæ ut aliorum, inquit, sic nostrum nunquam explere potuere animum. Hæc autem & alia quæ prætermittimus Molinæ dogmata, Theologorum antiquitatis amantium indignationem excitârunt, quia gratiæ necessitatem funditus evertere visa sunt.

CAPUT III.

In quo Gratia divinæ necessitas adstruitur.

GRATIÆ necessitatem contra varios illius hostes nonnullis in propositionibus vindicabimus.

